

Het bestuurlijk seizoen in beeld

Samenhang Planningsagenda – Commissiestructuur – BOB – Jaarrooster

U vroeg 7 juni jl. om op 22 augustus, een voorstel te presenteren dat een opzet voor een planningsagenda, de evaluatie commissiestructuur en manieren om beeldvormende en opinievormende bijeenkomsten vorm te geven combineert. Ook vroeg u te worden betrokken bij de totstandkoming van het jaarrooster bestuursvergaderingen 2017.

Naar aanleiding van dit verzoek hebben dijkgraaf en hoogheemraden 16 augustus jl., een planningsagenda en concept-jaarrooster vastgesteld met bijbehorende uitgangspunten. De evaluatie commissiestructuur en suggesties ter verbetering van de BOB-systematiek zijn hieraan toegevoegd en leveren een consistent beeld op.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen:

Een planningsagenda maakt strategische planning en communicatie mogelijk

1. De planningsagenda is een platform om op voor te bouwen – een groeimodel.
2. Alle beeldvormende vergaderingen op een rij geeft de VV inzicht in de belangrijkste thema's en helpt in de voorbereiding.
3. Communiceer over bestuurlijke planning vanuit de gedachte dat waar Rijnland zich mee bezighoudt ertoe doet.

Het concept-jaarrooster 2017 faciliteert werken volgens BOB

1. In 2016 blijft de vergaderopzet ongewijzigd.
2. Vanaf 2017 plannen we nadrukkelijk beeldvormende vergaderingen in.

De evaluatie commissiestructuur bevestigt belang vorm beeldfase

1. Denk van te voren na of vergaderen op locatie zinvol is, gebruik de VV-jaarplanning.
2. Communiceer structureel en tijdig de planning van onderwerpen intern en extern
3. Doe aan verwachtingenmanagement zodat je externen niet teleurstelt.

De commissiestructuur voldoet, spelregels helpen om anders te vergaderen

1. Om BOB te laten werken is geen structuurwijziging nodig, wel een andere manier van werken.
2. Pak alleen de belangrijkste onderwerpen bij de kop.
 - a. Stel jezelf de vraag: Zijn er extra beeldvormende bijeenkomsten nodig? Kan je deze onderwerpen ook op een andere manier met elkaar bespreken?
3. Beeld- en opinievorming vragen om een andere manier van vergaderen.
 - a. Misschien is vaardigheidstraining nodig.
 - b. Spelregels helpen, maar moeten nog wel worden overeengekomen.
4. Een goede voorbereiding betekent ook inzet VV-leden.
5. Gebruik Beeldvormende bijeenkomsten om de wereld buiten naar binnen te halen

Een planningsagenda maakt strategische planning en communicatie mogelijk

Vooralsnog is de planning van bestuursvoorstellen voor D&H- en VV-leden min of meer een blackbox. Dat wil zeggen, bestuursleden weten niet in welke bestuursvergadering een onderwerp wordt besproken.

Dit gebrek aan overzicht is onhandig want het leidt tot problemen en vragen:

- overvolle agenda's en vrijwel lege agenda's ("Waarom is er niet beter gepland").
- onderwerpen verschijnen plots op de agenda ("Wij voelen ons overvallen")
- geen zicht op wat er in de pijplijn zit ("Wanneer is er aandacht voor onderwerp X")
- moeite om een rode lijn te ontwaren ("Hoe draagt dit bij aan ons doel")
- geen heldere communicatieboodschap ("Wat vertel ik aan mijn kiezer")
- geen procesafspraken ("Hoe is het gebied meegenomen in dit voorstel")
- moeite om verbanden te leggen ("Hoe past dit bij de planning van onderwerp X")
- initiatieven passen niet ("Wij willen naar buiten, maar dit onderwerp leent zich niet")

Een planning biedt overzicht en overzicht maakt het mogelijk om:

- verwachtingen te managen ("Dit kunt u van ons verwachten")
- afspraken te maken over processen ("Laten wij hier nog een keer over doorpraten")
- na te denken over dwarsverbanden ("Dat past mooi bij onderwerp X")
- participatiemomenten te plannen ("Houd u rekening in uw agenda met...")
- een communicatieboodschap te formuleren ("Dit hebben wij allemaal voor u gedaan")

Wat is een VV-planningsagenda?

De VV-planningsagenda is een overzicht met alle VV-vergaderingen van september tot juni – een bestuurlijk seizoen, waarop in ieder geval de belangrijkste onderwerpen staan aangegeven die worden besproken. Denk aan de volgende onderwerpen:

- alle begrotingsproducten
- beleidsevaluaties
- strategische discussies / opgaven
- grote projecten en clusters
- projecten die bestuurlijk gevoelig liggen of anderszins ongewoon zijn
- onderwerpen die zijn benoemd in het coalitieakkoord
- verantwoordingsinformatie

Van ieder onderwerp op de VV-planningsagenda staat aangegeven of het in de beeldvormende, opinievormende of besluitvormende (BOB) fase zit en wanneer de overige stadia volgen of zijn doorlopen. Indien mogelijk wordt de samenhang aangegeven met andere onderwerpen op de agenda.

Het college stelt de agenda jaarlijks vast en presenteert deze aan de VV. De VV completeert de agenda (missen er onderwerpen?) en legt accenten (hier willen wij eerder bij stilstaan).

De planningsagenda is ook een communicatie-instrument. Het biedt een handvat voor de woordvoeringlijn en communicatiestrategie.

De planning van de onderwerpen is een *best guess*. De planning kan wijzigen als hier goede redenen voor zijn.

De planningsagenda is gerubriceerd als volgt: datum, besluit-opinie-beeld, programma.

De planningsagenda is een platform om op voor te bouwen – een groeimodel

Dijkgraaf en hoogheemraden hebben er voor gekozen om alle onderwerpen die nu bekend zijn een plek te geven op de planningsagenda, omdat zij sturing op vergaderdrukte belangrijk vinden. Het is de kunst om dit volledigheidstreven te verenigen met de behoefte aan een handzaam overzicht voor intern en extern gebruik. Immers, hoe eenvoudiger het overzicht, hoe makkelijker je kan communiceren over de plannen die op stapel staan. Dit helpt VV-leden, maar ook inwoners en bedrijven om grip te krijgen op een anders onoverzichtelijke hoeveelheid stukken en processen. Zo maak je het steeds beter mogelijk om de VV zijn rol te laten pakken als procesvoerder, kadersteller en strateeg.

Alle beeldvormende vergaderingen op een rij geeft inzicht in de belangrijkste thema's

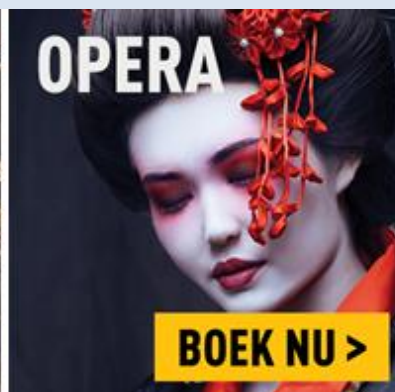
Werken aan overzicht kan op verschillende manieren. Dijkgraaf en hoogheemraden hebben een eerste stap gezet door alle beeldvormende bijeenkomsten onder elkaar te zetten en uit te leggen wat zij met de bijeenkomsten beogen en wat de bestuurlijke vervolgstappen zijn. Dit helpt VV-leden om zich aan het begin van het jaar te oriënteren en voor te bereiden op deze belangrijke strategische onderwerpen in de opmaat naar opinievorming en uiteindelijk besluitvorming. VV-leden kunnen ook zelf onderwerpen aandragen waar zij bestuurlijk langer of eerder stil bij willen staan.

Communiceer vanuit de gedachte dat waar Rijnland zich mee bezighoudt ertoe doet

Dijkgraaf en hoogheemraden verwachten dat met name de beeldvormende bijeenkomsten ook voor publiek interessant zullen zijn. In de woordvoeringlijn en de communicatiestrategie is nadrukkelijk aandacht voor deze onderwerpen. Dat betekent dat je in persberichten, sociale media, en artikelen op onze website verwijzingen zult zien naar onze besluitvormingscyclus en de standpunten die ons bestuur inneemt, zowel in de opmaat naar als tijdens en na de vergadering. Dit vanuit een zelfbewuste houding dat waar Rijnland zich mee bezighoudt ertoe doet.

Toekomstmuziek

Een optie is om de planningsagenda te vertalen in een communicatiebijlage of publieksversie. Dit krijgt dan al gauw de vorm van een programmaboekje zoals je dat bij theaters ziet. Bestuurlijke partners zijn van harte welkom om kennis te nemen van onze plannen en kunnen waar mogelijk aansluiten. VV-leden kunnen het boekje gebruiken om keuzes te maken waar zij op willen inzetten.

Onderwerpen in beeld

Zou het niet mooi zijn als we de belangrijkste onderwerpen op de planningsagenda samenvatten in een korte video, animatie of foto? En dat de voorstellen bijna lezen als een krantenartikel? De titel geeft antwoord op de vraag: Wat heb ik hier aan als inwoner? Elk voorstel is samengevat in een communicatieboodschap (tweet). Wij gebruiken het beeldmateriaal en de communicatieboodschap bij onze besluitvorming,

voor persberichten, de website en ons jaarverslag. U kan eenvoudig aan uw buurman uitleggen wat we dit jaar hebben gedaan om Rijnland te verbeteren, waarom de baten opwegen tegen de kosten en hoe wij er alles aan hebben gedaan om ons verzekerd te weten van draagvlak in het gebied, ook als het om ingrijpende maatregelen gaat.

Het concept-jaarrooster 2017 faciliteert werken volgens BOB

Formeel stelt het college het jaarrooster vast met de data en vergadertijden van alle commissie- en VV-vergaderingen. Het is gebruik dat de VV hierin wordt gekend en het rooster kan aanpassen. Het jaarrooster staat daarom ter vaststelling op de agenda van de VV van september.

In 2016 blijft de vergaderopzet ongewijzigd

In het conceptjaarrooster blijft de situatie voor 2016 ongewijzigd, dat wil zeggen: roulerende commissieavondvergaderingen en alle commissievergaderingen op één dag. In het rooster is wel alvast de naam aangepast van de Informatieve VV, deze heet nu Beeldvormende VV.

Vanaf 2017 plannen we nadrukkelijk beeldvormende vergaderingen in

Er zijn nu vier avondvergaderingen geweest: V&GW, BOD, VW, BOD. Welke vergadering in de avond plaatsvindt is tot nu toe bepaald op basis van het onderwerp dat het meeste op publieksinteresse kan rekenen. Dat is redelijk arbitrair en heeft tot op heden niet geleid tot een hoge opkomst bezoekers (zie hieronder de evaluatie commissiestructuur). Daarom kiest het college ervoor om de twee resterende commissievergaderingen te rouleren, te starten met de commissie VW in november, daaropvolgend V&GW in november (en BOD in december, reserve-commissie). Vanaf 2017, is het voorstel om de commissiestructuur van weleer te herintroduceren, dat wil zeggen: de commissie Voldoende Water op dinsdagochtend, de commissie BOD op woensdagochtend en de commissie Veiligheid en Gezond Water op woensdagmiddag. De gedachte is dat het publiek waarschijnlijk vooral interesse heeft in beeldvormende onderwerpen en dus in de beeldvormende vergaderingen die voor 2016 en 2017 in de avond zijn gepland.

De evaluatie commissiestructuur bevestigt belang vorm beeldfase

In het najaar van 2015 is door de VV besloten om tot aan de zomer te experimenteren met een nieuwe opzet voor de commissievergaderingen. Afgesproken is dat de vergaderingen tot aan de zomer plaatsvinden op de woensdag, waarbij de commissies afwisselend plaatsvinden in de ochtend, in de middag en in de avond. Het experiment is ingegeven om publieksbetrokkenheid te bevorderen. Afgesproken is dat de nieuwe opzet rond de zomer zou worden geëvalueerd aan de hand van opkomstcijfers externen en een evaluatieformulier.

Uiteindelijk vonden er vier avondvergaderingen plaats, waarvan 1 op locatie (13 januari 2016, Spaarndam, commissie Veiligheid en Gezond Water).

Bij de vergadering op locatie waren vier externen aanwezig, ondanks advertenties in lokale kranten en persoonlijke inzet van VV-leden om bezoekers te trekken. Daar staat

tegenover dat de vergadering laat is aangekondigd. De sfeer was goed. De buitenlocatie was geschikt (goed bereikbaar, goed geëquipeerd, geluid was niet optimaal, maar de hoeveelheid gewenste microfoons is op een buitenlocatie niet altijd eenvoudig te realiseren). Medewerkers op locatie konden tussentijds niet aan het werk. Als je zowel bij het vragenhalfuur aanwezig moet zijn als later tijdens de vergadering, dan blijkt dat niet efficiënt. Kosten voor catering en zaalhuur is punt van aandacht. Eén persoon heeft een evaluatieformulier ingevuld.

De overige vergaderingen hadden plaats bij Rijnland. Bij al deze vergaderingen, inclusief de avondvergaderingen, was weinig tot geen publiek. Communicatie-inspanningen bestonden uit aankondigingen op de website en sociale media.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen:

1. Denk van te voren na of vergaderen op locatie zinvol is, gebruik de VV-jaarplanning

Met name de informatiefase of de beeldfase lijkt zich te lenen voor een bijeenkomst op locatie. Het doel is dan om de drempel voor externen te verlagen, maar ook om met eigen ogen te kunnen zien waar het probleem speelt. Kies dan ook een locatie die past bij het onderwerp, bij voorkeur in het gebied waar het onderwerp over gaat. Vergaderen op locatie is geen doel op zich. Rijnland is centraal gelegen en heeft goed uitgeruste vergaderzalen, neem dat bij de overweging mee.

2. Communiceer structureel en tijdig de planning van onderwerpen intern en extern

Door tijdig aan te geven wanneer een onderwerp op de agenda staat stel je bezoekers in staat ruimte vrij te maken in hun agenda of hun planning van activiteiten te laten aansluiten op de onze. Als je externe bezoekers wilt trekken, maak het dan communicatief aantrekkelijk, laat het onderwerp zichzelf verkopen.

3. Doe aan verwachtingenmanagement

Denk van tevoren na over wat we doen met de eventuele bijdrage van de bezoeker. Geef aan het begin van de vergadering aan wat de rol van de aanwezigen is met betrekking tot de te behandelen onderwerpen.

De commissiestructuur voldoet, spelregels helpen om anders te vergaderen

Het nieuwe BOB in een notendop

Bij Rijnland werken we met de BOB-structuur. Dat betekent dat belangrijke of complexe onderwerpen achtereenvolgens beeldvormend, opinievormend en besluitvormend worden besproken. U gaf 7 juni aan dat er ook zoiets is als een informatiefase, een moment waarop je je als VV-lid wilt inlezen en voorbereiden op een onderwerp en waarbij je vooral verduidelijkende vragen wilt stellen. Als je de informatiefase combineert met BOB (tot i-BOB) en afzet tegen onze vergadercyclus dan ontstaat het volgende plaatje:

Fase	Omschrijving	Vorm
Informatie-fase	Informatie verzamelen en klokken gelijkzetten door inlezen, feiten verzamelen, het onderwerp in een beleid- en tijdcontext plaatsen.	Los van vergadercyclus, diverse vormen: planningsagenda, website, informatiemap, feitenrelaas, werkbezoek, presentatie, dataroom, analyse maatschappelijke trends... (eventueel op locatie)
Beeldfase	Verkennen en afbakenen van het vraagstuk, horen van het maatschappelijke veld en het inventariseren van knelpunten en keuzes. Het onderwerp m.a.w. goed tussen de oren krijgen (wat speelt er).	Beeldvormende VV, diverse werkvormen: themabijeenkomsten, werkbezoeken, workshops... (eventueel op locatie)

Opiniefase	Discussie tussen de diverse fracties en met het dagelijks bestuur, ruimte voor insprekers, uitwisselen en doorvragen van argumenten met als doel om tot een goede weging te komen van voor- en nadelen van het betreffende voorstel of onderwerp.	VV-vergadering, opener setting
Besluitfase	Nemen van kwalitatief goede besluiten. Debat en besluitvorming vinden hier plaats.	Commissie-/VV-vergadering
Consultatie-fase	Ideeën meegeven over plannen waarvoor D&H besluitbevoegd is, maar waarover het graag de mening van de commissie hoort, al dan niet als gevolg van een <i>gentlemen's agreement</i> , voorbeelden: VV-jaarrooster, vrijgeven ter inzage peilbesluiten.	Commissie-/VV-vergadering

In andere woorden, je kan BOB als volgt vormgeven:

- **Planning en selectie BOB-onderwerpen:** Van alle bestuursvoorstellen maken we een selectie die we bespreken conform de BOB-methode. De meeste onderwerpen bespreken we alleen besluitvormend. De jaarlijkse planningsagenda van dijkgraaf en hoogheemraden biedt voor de VV een aanknopingspunt om in gesprek te gaan of de juiste onderwerpen op de agenda staan. Onderwerpen en BOB-fasen kunnen later altijd worden toegevoegd om bijvoorbeeld in te kunnen spelen op de actualiteit.
- **Beeldvorming:** De vroegere informatieve VV gebruiken we voortaan voor beeldvormende vergaderingen. Als het onderwerp zich daartoe leent is een beeldvormende vergadering op locatie mogelijk. Is nog niet iedereen even bekend met een beeldvormend onderwerp dan zorgen we voor informatie vooraf zodat je je als VV-lid kan inlezen.
- **Opinievorming:** Opinievorming doen we in reguliere commissie- en VV-vergaderingen, maar we kiezen voor een iets andere vergadertechniek en we plaatsen de opinievormende onderdelen apart op de agenda. We kiezen voor bespreking in een VV-vergadering, of een open commissievergadering wanneer het onderwerpen betreft die ons allemaal aangaan vanwege het strategische karakter en we om die reden in gezamenlijkheid willen bespreken. Het gaat om een open discussie.
- **Besluitvorming:** Besluitvorming vindt plaats zoals gewoonlijk, eerst in de commissie en daarna in de VV. In besluitvormende commissie- en VV-vergaderingen gaat het uiteindelijk meer om een juridische en financiële check en publieke verantwoording.
- **Consultatiefase:** Een paar keer per jaar toetst D&H een plan bij een commissie of de VV, hoewel D&H hierover zelf besluitbevoegd is. Het gaat vooral om peilbesluiten die in de commissie VW worden besproken voordat deze ter inzage worden gelegd, en de VV-jaaragenda en de VV-planningsagenda. Het idee is dat we aan D&H ideeën of suggesties mee kunnen geven ter verbetering.
- **Overige onderwerpen:** We besteden apart tijd aan onderwerpen die wel onze aandacht hebben, maar waarvan ze niet strategisch vinden of niet voor iedereen even belangrijk en waarover geen besluitvorming nodig is. De vorm waarop we dit doen verschilt: van het verstrekken van een informatiemap tot het organiseren van een workshop. De informatie is extra, eventuele bijeenkomsten hebben een facultatief karakter.

Voor een andere manier van werken is geen structuurwijziging nodig

In termen van structuur hoeft er dus niet veel te wijzigen om met BOB een stap verder te komen zodra je het accent verlegt naar de beeldvormende en opinievormende bijeenkomsten en deze op een andere manier voorbereidt en vorm geeft. Wel vraagt het werken op deze manier meer van de vergaderdeelnemers en ook van de ambtelijke organisatie. Iedereen heeft tijd nodig om eraan te wennen.

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten?

1. Pak alleen de belangrijkste onderwerpen bij de kop

Het doorlopen van de volledige BOB-cyclus kost veel tijd van bestuurders en medewerkers. Wees dus kritisch welke onderwerpen je selecteert. Het uitbreiden van het aantal beeldvormende vergaderingen is een optie, maar niet vanzelfsprekend gewenst.

De heer Doombos zei hierover dat het belangrijk is dat de VV zich de vraag blijft stellen of het met de goede dingen bezig is. Het gaat om de hoofdlijnen, strategie, visie. Vernieuwend besturen draait om die zoektocht. Hij vroeg zich af of de onderwerpen die nu centraal staan bij een informatieve VV ook de type onderwerpen zijn waar je in de toekomst een avond of dagdeel aan wilt besteden. Onderwerpen die geen prioriteit hebben of niet voor iedereen even interessant zijn kan je ook behandelen in een deelsessie of in een aparte bijeenkomst voor geïnteresseerden.

- *Stel jezelf de vraag: Zijn er extra beeldvormende bijeenkomsten nodig? Kan je deze onderwerpen ook op een andere manier met elkaar bespreken?*

Casus: welk onderwerp leent zich voor de BOB-cyclus?

D&H stellen aan het begin van het jaar een planningsagenda vast. Lang niet ieder onderwerp doorloopt de volledige BOB-cyclus. Is dat erg? Nee, als VV zul je keuzes moeten maken omdat het doorlopen van een BOB-cyclus voor alle onderwerpen nu eenmaal teveel tijd kost. Bij het bespreken van de planningsagenda kan je als VV in gesprek met het college of een BOB-cyclus de moeite waard is. Als er twijfel is kan je ook afspreken om het probleem in kaart te brengen, bijvoorbeeld via een workshop, een informatiemap, of een beeldvormende bijeenkomst. Mogelijk komen de deelnemers tot de conclusie dat het probleem minder groot is dan gedacht, of dat de oplossing ergens anders moet worden gezocht. Dan houdt de BOB-cyclus op.

Stel, je hebt de wens om als VV over vastgoed te spreken, omdat je vermoedt dat hier kansen liggen voor Rijnland. Wat zijn de opties? Kies voor een factsheet of workshop om de feiten op een rij te krijgen en je vermoedens te staven. Kies voor een beeldvormende bijeenkomst als je vindt dat de hele VV de analyse deelt dat er iets met het vastgoedbeleid moet gebeuren, maar nog niet precies weet wat er mis is. Doorloop de overige stadia van de BOB-cyclus als je na de beeldvormende bijeenkomst tot de conclusie komt dat het probleem helder is en dat de oplossing inderdaad in het vastgoedbeleid moet worden gezocht.

Stel, je bent geïnteresseerd in het onderhoud van poldergemalen, welke smaken heb je? Een beeldvormende bijeenkomst is een te groot middel. Niet ieder VV-lid is even geïnteresseerd in het onderhoud van poldergemalen en er is vooralsnog geen besluit nodig over het onderwerp. Een werkbezoek lijkt meer op z'n plek, of een link naar een animatie of informatiemap.

2. Beeld- en opinievorming vragen om een andere manier van vergaderen

Iedereen is bekend met de *do's* en *do's* van een besluitvormende vergadering. Die spelregels gaan niet op voor een bijeenkomst waar het bovenal belangrijk is om te luisteren (beeldvormend) of om oplossingsrichtingen (opnieuvormend) te onderzoeken. Zo gaf u aan voorstander te zijn van meer interactie tijdens de beeldvormende vergaderingen en dat het belangrijk is dat er een open discussie is tijdens de

opinievormende vergaderingen. Medewerkers, bestuurders en voorzitters zullen moeten wennen aan de nieuwe vergadervormen en elkaar bij de les moeten houden.

- *Misschien is vaardigheidstraining nodig.*
- *Spelregels helpen, maar moeten nog wel worden overeengekomen.*

3. Een goede voorbereiding betekent ook inzet VV-leden

U stelt prijs op een gezamenlijke voorbereiding beeldvormende vergaderingen door D&H- en VV-leden. Nu is er nog wel eens een mismatch tussen de kennisbehoefte van de VV en wat er door D&H wordt aangeboden. Ook is er verschil van mening wat interessante werkvormen zijn, ook voor externen. Tot slot merkte u op dat bij een gezamenlijke bijeenkomst met bestuur en organisatie de verwachtingen over ieders bijdrage duidelijk moeten zijn. Dit vraagt wat van de mensen die belast zijn met de voorbereiding.

4. Gebruik Beeldvormende bijeenkomsten om de wereld buiten naar binnen te halen

Beeldvormende bijeenkomsten, maar ook werkbezoeken, lenen zich bij uitstek om vrij van gedachten te wisselen met onze partners, of dat nu professionals zijn of inwoners in een polder of langs een dijk. Afhankelijk van het onderwerp nodig je de juiste mensen en organisaties uit om zo te komen tot een totaalbeeld van waar het bij het vraagstuk om gaat. Het is de kunst om externen te interesseren voor en te binden aan ons belangrijke werk dat vaak een grote uitwerking heeft op mens en maatschappij.

Planning

22 augustus	6 ^e bijeenkomst werkgroep vernieuwend besturen
21 september	VV, Vaststellen jaarrooster i.c.m. VV-planningsagenda